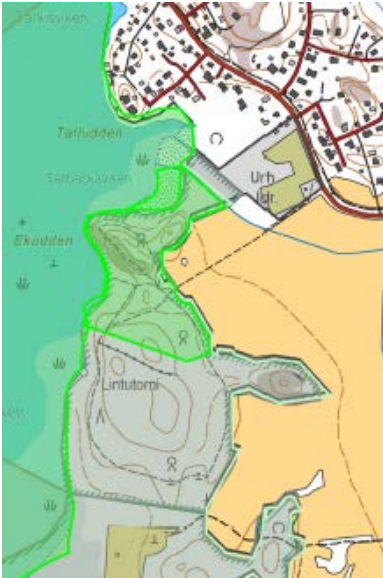

HKS 12 Ekudden

Suojelu- ja rauhoituspäätökset

Ekuddenin 16,7 hehtaarin kokoinen luonnonsuojelualue perustettiin vuonna 25.3.1992 Uudenmaan lääninhallituksen päätöksellä. Se on osa Porvoonjoen suiston – Stensbölen Natura 2000 -aluetta. Suojelualueen arvokkain osa, noin viiden hehtaarin kokoinen tammi- ja metsälehmuslehto kuuluu valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan. Ympäröivä vesialue kuuluu valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan. Ekuddenin eteläreunalla on osa muinaismuistoalueesta nimeltä Stensböle kirkontila, joka on osa muinaismuistorekisterin kohdetta numero FI.1000272.1000008299. Uudenmaan ympäristökeskus on hyväksynyt 6.10.1993 suojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelman.

Pysäköintialue on urheilukentän vieressä
Polku Ekuddenille kulkee pellon poikki
Tammi- ja lehmuslehto
Natura-alueen ja kansallisen kaupunkipuiston raja

Muinaismuistoalueen osa

Maanomistus

Svenska litteratursällskapet i Finland rf. omistaa luonnonsuojelualueen. Kaupunki omistaa urheilukentän ja sitä ympäröivät viheralueet.

Natura alueen luontotyypit

Boreaaliset lehdot, silikaattikalliot.

Historia

Ekuddenin suojeltu metsäalue on kuulunut Stensbölen kartanon maihin ja Tarkkisten kylään. Metsikön eteläreunalle on vuosien 1695, 1763 ja 1776 tiluskarttaan merkitty ”Präst tega”, papin palsta. Metsäalueen nimi on vuonna 1763 mitatussa kartassa Storängshagan til Stensböle. Vuoden 1776 kartta esittää avoimen laidunalueen laajempuna ja metsän kaksiosaisena sekä mäen poikki kulkevan aidan.

Maiseman kehitys

Kun 1700-luvulla tehostettiin maataloutta, alettiin myös laidunalueita raivata. Metsälaitumien heinän kasvua parannettiin harventamalla varjostavaa puustoa. Ekudden on ollut 1700-luvulla laidunmetsänä ja sen keskellä ollut alavin viljava kohta oli niittynä. Entiseen avoimeen ja puoliavoimeen maisemaan viittaavat yhä muutamat vanhat tammetsikat, jotka ovat kauan sitten kasvaneet yksittäispuina joko aukealla tai aukean reunassa. Ekuddenin mäen poikki rakennetun kiviaidan ikää ei tiedetä. Kiviaitoja rakennettiin paljon 1800-luvulla viljelyksiltä ja laitumilta raivatuista kivistä.

Senaatinkartta näyttää, että Ekuddenin lehdossa kasvoi lehtipuumetsää 1800-luvun lopulla. Havupuumetsä näyttää kartassa rajautuvan kiviaidan kohdalle. Metsälaidunnus päättyi 1900-luvulla. Sen jälkeen alkoi harvapuustoisten laidunmetsiköiden puusto kasvaa. Tästä vaiheesta on peräisin lehdon toinen jalopusukupolvi. Kuusettuminen on luultavasti alkanut 1900-luvun puolivälin jälkeen. Alueen havupuuvaltaisessa osassa tehtiin usean hehtaarin suuruinen avohakkuu 1980-luvulla. Avohakkuualue kasvaa nykyisin tiheää nuorta metsää ja tammi ja metsälehmus onnistuivat hakkuun jälkeen lisääntymään siellä luontaisesti.

Kartta Ekuddenista ja Stensbölen laajasta niitystä vuodelta 1776. Mäen eteläreunalla on pienipiirteisiä merkintöjä, joka saattavat viittaa asuinpaikkaan. Etelään johtaa aidattu käytävä. Oikeassa alakulmassa näkyy torppa ja sen peltoalue sarkajakoineen. Vierelle on kirjoitettu Prästengen. Vesialueella esittävät lohkot luultavasti kalastusoikeuksien jakautumista talojen tai torppien kesken.

Kartta vuodelta 1763

Ekuddenin luonnonsuojelualueen perustamisen jälkeen rakennettiin 1990-luvulla alueelle luontopolku ja lintutorni. Lehdosta alettiin myös poistaa kuusia, jotka haittaavat tammien ja metsälehmusten kasvua.

2000-luvun alussa

Puusto kasvaa hyvin tiheänä varsinkin eteläosan kangasmetsässä. Kuusettuminen vaikeuttaa erityisesti tammien kasvua ja lisääntymistä. Kuusia on poistettu ja poistetaan jatkossakin jalopuiden ympäriltä. Metsälehmukset lisääntyvät täällä sekä siemenistä että vesomalla. Metsäalue on laajentunut verrattuna vanhojen karttojen esittämään avoimeen maisematilaan. Vanhaa asuinpaikkaa, muinaisjäännösalueita, ei erota metsämaisemassa. Suojelualueen lähipeltoja viljellään ja lähiniittyjä laidunnetaan. Luontopolku on hyvin suosittu. Se on paikoin kunnostuksen tarpeessa.

Erityiset arvot

Ekudden on poikkeuksellisen lajistonsa vuoksi Suomen oloissa erittäin arvokas jaloja lehtipuita kasvava lehtoalue. Maisemiltaan vaihteleva ja monimuotoinen luontokohde on tärkeä kaupunkilaisten luontosuhteen sekä virkistäytymisen kannalta.

Uhkatekijät, herkkyys ja mahdollisuudet

Lehdoissa uhkana on kuusettuminen. Kuuset muuttavat maaperän happamuutta ja varjostavat maata, jolloin harvinainen lehtolajisto ei enää menesty. Tammien, lehmusten ja muiden lehdon eliölajien säilyminen ja palautuminen edellyttävät, että kuusia poistetaan ajoittain. Vanhat tammet kertovat pitkästä laidunnuksesta ja maiseman avoimuudesta. Ne ovat maisemallisesti arvokkaita ja sisältävät muille eliölajeille arvokasta lahoppuuta.

Arvokkaan ja kulutukselle herkän kasvillisuuden takia ulkoilu- ja virkistyskäyttö ohjataan luontopolulle, lintutornille ja rannan näköalakalliolle. Pellon poikki johtava polku ja luontopolku ovat paikoin ajoittain kuraisia ja kulku leviää ympäristöön kävijöiden väistellessä märimpiä painanteita. Polun ja luontopolun kunnossapito suojaa luontoa kulutukselta.

Internetkyselyn toiveet käytöstä

Ekuddenin tammilehtoa pidetään hurmaavana luonnonalueena ja muun muassa vuokkojen kukintaa tullaan katsomaan luonnonnähtävyytenä. Luonnosta ja rauhasta kävelyretkillä. Polkujen kunnostusta, alueopasteiden parantamista ja polkujen viitoittamista toivottiin kyselyn vastauksissa. Esimerkiksi läheisellä urheilukentällä voitaisiin tiedottaa luontopolusta.

Asemakaava

Leikkikenttä, urheilukenttä ja pysäköintialue ovat Tarkkisten asemakaavan mukaan urheilu- ja virkistyspalvelujen aluetta. Ekuddenin luonnonsuojelualueella ja peltoalueella ei ole asemakaavaa. Yleiskaavassa ne ovat suojelualueita.

Käyttösuunnitelma ja rajoitukset

Ekuddenin luonnonsuojelualueen perustamispäätöksessä on annettu aluetta koskevat rauhoitusmääräykset, jotka ohjaavat ja rajoittavat alueen käyttöä. Aluetta voidaan hoitaa Uudenmaan lääninhallituksen vuonna 1993 hyväksymän hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti. Hoidon tavoitteena on alueen arvokkaan lehtokasvillisuuden säilyttäminen. Alueen käyttö ei saa aiheuttaa luonnonarvojen heikentymistä.

Hoidon tavoitteet

Uudenmaan lääninhallitus on hyväksynyt Ekuddenin suojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelman vuonna 1993. Hoidon tarkoituksena on alueen arvokkaan lehtokasvillisuuden säilyttäminen elinvoimaisena.